

Tullihallitus

Valvontaosasto/J.Vilkko p. 0403322791
4.5.2010

Oikeusministeriö

Lainvalmisteluosasto

Viite: OM 5/41/2009, OM025:00/2009

Asia: Tullihallituksen lausunto työryhmämietinnöstä ”Teollis- ja tekijänoikeusasioiden keskittäminen markkinaoikeuteen”

Pyydettyinä lausuntonaan Tullihallitus esittää kunnioittaen seuraavaa:

Tullihallitus tukee työryhmämietinnön mukaisen esityksen päätavoitetta siitä, että teollis- ja tekijänoikeuteen liittyvien asioiden ratkaisutoimintaa keskitetään markkinaoikeuteen.

Sen lisäksi, että mietinnössä esitetään – mietinnön nimenkin mukaisesti – teollis- ja tekijänoikeusasioiden keskittämistä markkinaoikeuteen, siinä esitetään myös RL 49 luvun 2 §:n tarkoittamien teollisoikeusrikosten käsittelyn keskittämistä Helsingin käräjäoikeuteen.

Lisäksi muun muassa tavaramerkkilain (7/1964) 43 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että myös lain 39 §:n 1 momentin tarkoittamaa tavaramerkkirikkomusta koskeva syyte käsiteltäisiin aina Helsingin käräjäoikeudessa.

Perustelujen (mietintö sivut 167 ja 173) mukaan kysymys teollisoikeusrikosasioiden oikeuspaikasta on käytännössä aiheuttanut epäselvyyksiä. Niissä todetaan myös, että nyt kyse olisi vain asian selventämisestä. Toisaalta eräiden yksityiskohtaisten perustelujen kohtien mukaan (esim. tavaramerkkilain muutosehdotusten perustelut sivu 245) ehdotettava oikeuspaikkasäännös vastaisikin nykytilaa! Millään muulla tavalla näitä rikosasioiden oikeuspaikkaa koskevia säännösehdotuksia ei mietinnössä ole perusteltu.

Tullihallitus toteaa, että esimerkiksi maahantuonteihin ja kauttakuljetuksiin liittyviin veropetosrikoksiin sisältyy usein myös epäiltyjä teollisoikeuksien loukkaamisia. Veropetosrikoksilla maahantuodut (’salakuljetetut’) suuret savuke-erät ovat usein olleet tuoteväärennyksiä. Mietinnössä esitetystä poiketen, näitä juttuja koskevat syyteasiat on vakiintuneen käytännön mukaisesti käsitelty niin sanotussa tekopaikan tuomioistuimessa.

Vastaisuudessa teollisoikeusrikosten oikeuspaikka olisi mietinnön mukaan siis Helsingin käräjäoikeus, vaikka teko olisi tapahtunut muualla Suomessa.

Kun yhdessä teossa on samalla kertaa kyse sekä epäilystä veropetosrikoksesta että

teollisoikeusrikoksesta, on näitä koskevat syytteet käsiteltävä samalla kertaa. Oikeusministeriön toivotaankin selvittävän, mahdollistaisiko ROL 4 luvun 3 § enää tällaisten asioiden käsittelyä tekopaikan tuomioistuimessa. Epäselvyyksien välttämiseksi olisi tämä forumkysymys kirjoitettava näkyviin lakiin taikka vähintään sen perusteluihin. Jos tekopaikan tuomioistuin ei enää mietinnön tarkoittamien säännösmuutosten jälkeen olisi toimivaltainen käsittelemään teollisoikeusrikosta koskevaa syytettä, tulisivat edellä esimerkkinä mainitut rikosasiat kokonaisuudessaan käsiteltäviksi Helsingin käräjäoikeudessa.

Tullin suorittamassa esitutkinnassa tutkitaan vuosittain keskimäärin 50 teollisoikeusrikos – nimikkeistä epäiltyä rikosta. Vuonna 2009 määrä oli 48. Lukumäärät ovat vuosittain olleet 40 – 60 prosenttia kaikista Suomessa kyseisellä rikosnimikkeellä tutkitusta jutusta, poliisin tutkimat jutut mukaan luettuina. Pääosa, 50 – 80 prosenttia (esimerkiksi vuonna 2009 31 kappaletta), näistä tapauksista paljastuu Itäisen tullipiirin alueella. Lähes kaikki muut teot ovat tapahtuneet Eteläisen tullipiirin alueella. Mietinnössä ehdotetulla tavalla säädettäessä tämä tarkoittaisi siis sitä, että suurin osa Tullin paljastamista teollisoikeusrikoksista tutkittaisiin Itäisessä tullipiirissä, kun taas syyttäjä ja tuomioistuin olisivat Helsingissä. Tästä taas aiheutuisi syyttäjä –esitutkintayhteistyön vaikeutumisen lisäksi tulliviranomaisille ylimääräisiä matka- majoitus- ja henkilötyövuosikuluja silloin, kun pidätettynä oleva rikoksesta syytetty on tuotava oikeuden istuntoon Helsinkiin.

Sen lisäksi, että työryhmän mietinnössä ei ole käytännössä lainkaan perusteltu teollisoikeusrikoksen oikeuspaikkaa koskevaa säännöstä, siinä ei myöskään ole millään tavalla selvitetty edellä selostettuja ja niitä muita vaikutuksia, joita kyseinen säännös nykykäytäntöön verrattuna tarkoittaisi. Tämä taas johtunee ainakin osin siitä, että työryhmän tehtävänä ja toimeksiantona on mietinnön luovutuskirjeenkin mukaan ollut ehdotuksen laatiminen lähinnä aineettomia oikeuksia koskevien asioiden keskittämistä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa. Sen vuoksi Tullihallitus esittääkin, että asian jatkovalmistelussa selvitetäisiin monipuolisesti ne vaikutukset, jotka teollisoikeusrikosasioiden keskittämisestä aiheutuisi.

Se, mitä yllä on esitetty teollisoikeusrikosten oikeuspaikasta, on tarkoitettu soveltuvien osin koskemaan ainakin myös tavaramerkkirikkomusta koskevaa oikeuspaikkasäännöstä. Kuitenkin, ainoastaan sakolla rangaistava tavaramerkkirikkomus käsitellään usein rangaistusmääräysmenettelyssä. Sen vuoksi oikeusministeriö selventänee asian jatkovalmistelussa eräitä menettelyyn liittyviä mahdollisesti vielä epäselväksi jääneitä kysymyksiä. Tällainen voi olla esimerkiksi kysymys siitä, mikä syyttäjä – tekopaikan vaiko esimerkiksi Helsingin syyttäjä – tulisi olemaan toimivaltainen antamaan rangaistusmääräyksen tavaramerkkirikosasiassa erityisesti silloin, kun samassa rangaistusvaatimuksessa vaaditaan rangaistusta myös muusta rikoksesta. Vastaavaa selvennystä kaipaaisivat säännökset siitä, mille syyttävaviranomaiselle rangaistusvaatimuksen vastustamiset osoitetaan, ja mikä tuomioistuin mainitun esimerkin tarkoittamissa tilanteissa tällaiset asiat käsittelee.

Rikostorjuntajohtaja

Sami Rakshit